

Bemærkninger til forslaget

Der er i de senere år opstået et stort marked for eksport af samlede systemer – hospitaler, skoler, fabrikker, administrationssystemer osv. – hvor leverancen både består af bygninger, inventar og viden om, hvordan den pågældende institution drives. Dette nye marked kan ses som et led i en almindelig ændring af samhandelsforholdene, hvor handel med viden (know-how) spiller en stadig stigende rolle.

Aftagerlandene er især rige u-lande – dvs. OPEC-landene – men også i den indbyrdes handel mellem industrilandene spiller systemeksport en stigende rolle. Ligeledes stilles der i eksporten til de fattige u-lande – f.eks. via FN-organers projekter – i stigende grad krav om, at projekter indebærer en forpligtelse til at sørge for, at de pågældende institutioner faktisk bringes til at fungere i modtagerlandet, men her er kravet til, at institutionen tilpasses modtagerlandets vilkår, naturligvis væsentligt større.

I en stor andel af tilfældene vil der være tale om leverancer, der også indebærer salg af offentlig know-how. På grund af Danmarks internationalt set veludviklede og velfungerende offentlige sektor skulle Danmark derfor have gode muligheder på dette marked.

Der har da også fundet en stigende systemeksport sted, men Danmark har stadig for ringe en andel sammenlignet med de lande, vi sædvanligvis sammenligner os med. Den årlige systemeksport andrager ca. 2 mia kr. ud af en samlet eksport på 120 mia kr. At tre-firdoble systemeksporten i løbet af et par år med en relativ beskeden indsats er i underkanten af det realistiske. En sådan forøgelse vil have en betydelig virkning på betalingsbalancen, især fordi importandelen i denne form for eksport er forholdsvis beskeden på grund af det store indhold af viden.

Der er flere årsager til, at det kan være vanskeligt at opnå en tilstrækkelig stor systemeksport:

1. Offentlige styrelser er naturligt nok opbyggede til at varetage offentlige servicefunktioner og vil ikke naturligt tænke i eksportbaner.

2. Det danske erhvervsliv består i overvejende grad af forholdsvis små virksomheder. Det er i mange henseender en styrke, men når det drejer sig om at få de meget store ordrer, der her er tale om, er det en svaghed.

3. Danmark har i modsætning til stort set alle andre vesteuropæiske lande ført en ekstrem liberalistisk politik med meget lille statslig deltagelse i erhvervslivet. Der er derfor ingen tradition for, at offentlige myndigheder og private virksomheder går sammen om at løse en opgave, og det er netop det, der er behov for i denne forbindelse.

For at løse disse problemer opstod der allerede for år tilbage en idé i udenrigsministeriet om dannelse af et statsligt systemeksportselskab, der kunne varetage den nødvendige koordination mellem offentlige styrelser og et ofte stort antal private virksomheder.

Desværre lykkedes det Industrirådet at få jorden denne idé. I stedet blev der nedsat et udvalg under Eksportfremmerrådet, der skulle varetage denne opgave.

Industrirådets holdning har været meget svingende. Af ideologiske grunde er det gået imod, at offentlige styrelser deltager i systemeksportselskaber på lige fod med private virksomheder. Således forhindrede det, at Chemcontrol A/S, der er dannet ved et samarbejde mellem miljøstyrelsen og en række private virksomheder, blev organiseret med en aktieandel til miljøstyrelsen. Miljøstyrelsen fik dog en bestyrelsesrepræsentant.

På den anden side har industrien en indlysende praktisk interesse i, at offentlige styrelser er tilstrækkeligt motiverede til at stille deres know-how til rådighed, da det oftest er en betingelse for, at der overhovedet kommer en systemeksport i gang. Ligeledes har private virksomheder en interesse i at have offentlige styrelser med ude på eksportmarkederne, da der som regel vil være større respekt for en offentlig styrelse end for en privat virksomhed.

Derfor blødgjorde Industrirådet sin holdning i en hovedbestyrelsesudtalelse af 22. marts 1983. Der blev således lukket lidt op for offentlige styrelser